

Azərbaycan qazeti, 4 sentyabr, 2004

**Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
2004–cü il 3 sentyabr tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir Korrupsiyaya qarşı mübarizə
üzrə Dövlət Proqramı (2004–2006–cı illər)**

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına əsasən insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsinin dövlətin ali məqsədi olduğunu, Azərbaycan dövlətinin xalqın və hər bir vətəndaşın rifahının yüksəldilməsinin, sosial müdafiəsinin və layiqli həyat səviyyəsinin qayğısına qaldığını qeyd edərək;

Korrupsiyanın qanunun aliliyinə, demokratik təsisatlara və insan hüquqlarına təhlükə yaratdığını, dövlət idarəçiliyini səmərəsiz etdiyini, bərabərlik və sosial ədalət prinsiplərini pozduğunu nəzərə alaraq;

Korrupsiyanın iqtisadi inkişaf üçün maneələr törətdiyini, ədalətsiz rəqabətin və kölgə iqtisadiyyatın inkişafına şərait yaratdığını, sərmayələrin qoyuluşu üçün mühiti əlverişsiz etdiyini, büdcə vəsaitlərinin və kredit ehtiyatlarının qeyri–səmərəli istifadəsinə səbəb olduğunu qeyd edərək;

Korrupsiyanın digər mütəşəkkil və iqtisadi cinayətkarlıqla, xüsusilə qeyri–qanuni fəaliyyətdən əldə edilmiş gəlirlərin leqallaşdırılması ilə əlaqəli olmasından narahatlığı ifadə edərək;

Korrupsiyaya qarşı mübarizədə ümumi dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi, bu sahədə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi, dövlət orqanlarının fəaliyyətində şəffaflığın və səmərəliliyin artırılması, korrupsiya hüquqpozmaları törətmiş şəxslərin məsuliyyətə cəlb edilməsi, bu hüquqpozmalardan zərər çəkmiş şəxslərin hüquqlarının müdafiəsi, korrupsiyaya qarşı mübarizədə səmərəli nəzarət mexanizminin təmin edilməsi zərurətini qeyd edərək;

Korrupsiyanın transmilli xarakter daşdığını qeyd edərək və korrupsiyaya qarşı mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın vacibliyini nəzərə alaraq, bu sahədə həyata keçirilən beynəlxalq səyləri və tədbirləri dəstəkləyərək;

"Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun, korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının, Avropa Şurasının konvensiyalarının və digər beynəlxalq sənədlərin müddəalarını nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikası korrupsiyaya qarşı mübarizədə siyasi iradəsini bir daha təsdiqləyərək Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Dövlət Proqramını qəbul edir.

I. Ümumi müddəalar

1. Korrupsiyaya qarşı mübarizədə siyasi iradə Korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində Azərbaycan Respublikasının strateji kursunun əsasları hələ Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Cinayətkarlığa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi, qanunçuluğun və hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsi tədbirləri haqqında" 1994-cü il 9 avqust tarixli və "Azərbaycan Respublikasında korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə dair" 2000-ci il 8 iyun tarixli fərmanları ilə müəyyən edilmişdir.

Bu müddət ərzində Azərbaycan Respublikası korrupsiyaya qarşı mübarizə ilə bağlı bir neçə beynəlxalq sənədə, o cümlədən Avropa Şurasının "Korrupsiya ilə əlaqədar cinayət məsuliyyəti haqqında", "Korrupsiya ilə əlaqədar mülki-hüquqi məsuliyyət haqqında" və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının "Transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığa qarşı" konvensiyalarına qoşulmuş, həmçinin "Korrupsiyaya qarşı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Konvensiyası"nı imzalamışdır.

İqtisadi, sosial, maliyyə-bank, ədalət mühakiməsi, hüquq-mühafizə və digər sahələrdə islahatlar aparılmış, qanunvericilik bazası təkmilləşdirilmişdir. Özəlləşdirmə, banklar, dövlət qulluğu, yerli özünüidarə, dövlət satınalmaları ilə əlaqədar yeni qanunlar, Gömrük, Vergi, Cinayət, Cinayət-Prosessual, Mülki, Mülki-Prosessual, İnzibati Xətalər, Əmək Məcəllələri, "Azərbaycan Respublikasında dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin II Dövlət Proqramı" "Yoxsulluğun azaldılması və iqtisadi inkişaf üzrə Dövlət Proqramı", "Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı" və digər normativ hüquqi aktlar qəbul edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "İstehsal, xidmət, maliyyə-kredit fəaliyyətinə dövlət nəzarətinin qaydaya salınması və əsassız yoxlamaların qadağan edilməsi barədə" 1996-cı il 17 iyuntarixli, "Dövlət nəzarəti sisteminin təkmilləşdirilməsi və sahibkarlığın inkişafı sahəsində süni maneələrin aradan qaldırılması haqqında" 1999-cu il 7 yanvar tarixli, "Azərbaycan Respublikasında sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi tədbirləri haqqında" 2003-cü il 24 noyabr tarixli fərmanları ölkədə iqtisadi islahatların yeni mərhələsinə təkan vermiş və korrupsiyaya qarşı mübarizə üçün iqtisadi-hüquqi zəmin yaratmışdır.

2004-cü il yanvarın 13-də "Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir.

Qanunun tənzimlədiyi məsələlər əsasən aşağıdakılardır:

- korrupsiya anlayışı;
- korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmaların subyektləri;
- korrupsiyaya qarşı mübarizəni həyata keçirən orqanlar;
- maliyyə xarakterli tələblər və bu tələblərin pozulmasına görə məsuliyyət;
- korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalar və bu hüquqpozmalara görə məsuliyyət.

"Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" 2004-cü il martın 3-də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı imzalanmışdır. Sərəncamın tənzimlədiyi məsələlər əsasən aşağıdakılardır:

- qüvvədə olan qanunvericilik aktlarının "Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğunlaşdırılması barədə təkliflərin hazırlanması;
- Dövlət Qulluğunu İdarəetmə Şurası yanında Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Komissiya haqqında Əsasnamənin layihəsinin hazırlanması;
- Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsinin yaradılması.

Göstərilən sərəncamla həmçinin Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə tapşırılmışdır ki, "Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin tələblərinə uyğunlaşdırmaqla "Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Dövlət Proqramı"nın (bundan sonra "Dövlət Proqramı") layihəsini təkmilləşdirərək Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin.

Dövlət Proqramının layihəsinə yenidən baxılması üçün Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında orqanlararası işçi qrup yaradılmışdır.

Dövlət Proqramının hazırlanmasında Birləşmiş Millətlər Təşkilatının, Avropa Şurasının, Dünya Bankının, Beynəlxalq Valyuta Fondunun, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının və digər beynəlxalq təşkilatların, qeyri-hökumət təşkilatlarının təklif və rəylərindən, habelə korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində nailiyyətlər əldə etmiş dövlətlərin təcrübəsindən istifadə olunmuşdur.

Dövlət Proqramı bir daha təsdiq edir ki, korrupsiyaya qarşı mübarizədə aydın şəkildə ifadə edilmiş siyasi iradə nümayiş etdirilməklə hakimiyyət orqanları ilə ictimaiyyətin səyləri birləşdirilməli, ölkədə sosial-iqtisadi vəziyyətin xüsusiyyətləri və beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla ümumbəşəri problem olan korrupsiyaya qarşı ardıcıl mübarizə aparılmalıdır.

2. Dövlət Proqramının məqsəd və vəzifələri

Dövlət Proqramının əsas məqsədi vahid sistem çərçivəsində kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etməklə korrupsiyaya qarşı mübarizəni gücləndirməkdən və sosial-iqtisadi münasibətlərin daha sağlam əsaslar üzərində formalaşmasına şərait yaratmaqdan ibarətdir. Bu məqsədlə Dövlət Proqramı ümumi vəzifə və tədbirləri, onların icra edilməsində müxtəlif qurumların iştirakını və bu qurumların qarşılıqlı fəaliyyətini nəzərdə tutur.

Korrupsiyaya qarşı mübarizə aparan bütün orqanlar öz fəaliyyətini Dövlət Proqramının müəyyən etdiyi ümumi vəzifələri əsas tutmaqla həyata keçirirlər. Dövlət Proqramının korrupsiyaya qarşı mübarizədə müəyyən etdiyi ümumi vəzifələr aşağıdakılardır:

2.1. Qanunçuluğun təmin edilməsi

Korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində həyata keçirilən tədbirlər və bununla bağlı dövlət orqanlarının vəzifə və səlahiyyətləri normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilir. Korrupsiyaya qarşı mübarizə aparan orqanlar bu aktlara uyğun fəaliyyət göstərirlər.

2.2. Şəffaflığın təmin edilməsi

Dövlət orqanları öz fəaliyyətini şəffaflıq prinsipinə əsaslanaraq həyata keçirirlər. Şəffaflıq təmin edildiyi təqdirdə ictimaiyyət dövlət orqanlarının qəbul edəcəyi qərarlar haqqında daha çox məlumata malik olur və bu orqanlar üzərində ictimai nəzarət daha səmərəli həyata keçirilir. Şəffaflıq ictimai diskussiyaya şərait yaradır, dövlət orqanlarına ictimai etimadı gücləndirir və bu orqanların məsuliyyətini daha da artırır. Şəffaflıq dövlət orqanlarının fəaliyyətinin təkmilləşməsinə, sui-istifadə hallarının aradan qaldırılmasına, dövlət orqanlarının fəaliyyətinin daha səmərəli surətdə təhlil edilməsinə və qiymətləndirilməsinə xidmət edir.

2.3. Dövlət orqanlarının fəaliyyətinə nəzarət

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində dövlət orqanlarının fəaliyyəti üzərində inzibati, məhkəmə, parlament nəzarəti həyata keçirilir və bu məqsədlə dəqiq nəzarət mexanizmləri müəyyən edilir.

2.4. Korrupsiyanın qarşısının alınması və korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalara görə məsuliyyət

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən, korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalar intizam, mülki-hüquqi, inzibati və ya cinayət məsuliyyətinə səbəb olur. Korrupsiyaya qarşı mübarizə yalnız korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalara görə məsulliyətə cəlb etməklə deyil, həmçinin korrupsiyaya şərait yaradan halların müəyyən edilməsi, aradan qaldırılması və qabaqlayıcı tədbirlər vasitəsilə həyata keçirilir.

2.5. Korrupsiyaya qarşı maarifləndirmə və əməkdaşlıq

Korrupsiyaya qarşı mübarizənin səmərəli surətdə həyata keçirilməsi üçün ictimaiyyətin maarifləndirilməsi və məlumatlandırılması məqsədi ilə müvafiq tədbirlər həyata keçirilir, digər ölkələrin təcrübəsindən istifadə olunur, beynəlxalq təşəbbüslərdə iştirak edilir, eləcə də korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində fəaliyyət göstərən dövlət və qeyri-hökumət qurumları, kütləvi informasiya vasitələri, beynəlxalq təşkilatlar və digər tərəfdaşlarla əməkdaşlıq edilir.

II. Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə tədbirlər

Dövlət Proqramı korrupsiyaya qarşı mübarizədə kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsini müəyyən edir.

3. Qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi sahəsində tədbirlər

Dövlət Proqramında müəyyən edilən tədbirlərin icrasının təmin edilməsi və korrupsiyaya qarşı səmərəli mübarizənin həyata keçirilməsi üçün qanunvericilik sahəsində aşağıda göstərilən tədbirlər həyata keçirilir:

- Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının, Avropa Şurasının konvensiyalarına və digər beynəlxalq sənədlərə uyğun olaraq təkmilləşdirilməsi;
- korrupsiya ilə bağlı bir sıra əməllərin beynəlxalq konvensiyalara uyğun olaraq cinayət kimi tanınması və həmin əməllərə görə məsuliyyətin beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinə əlavə və dəyişikliklər edilməsi;

- beynəlxalq standartlara və beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq korrupsiya hüquqpozmalarına görə hüquqi şəxslərin məsuliyyətini müəyyən edən qanunların qəbul edilməsi, korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalardan əldə edilən əmlakın üzərinə həbs qoyulması və müsadirəsi ilə bağlı qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi;

- özəl müəssisələrə rəhbərlik edən və həmin müəssisələrdə bu və ya digər vəzifədə işləyən şəxslər tərəfindən korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmaların törədilməsinə görə məsuliyyət müəyyən edən qanunların qəbul edilməsi;

- korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində ixtisaslaşmış orqanlar olan Dövlət Qulluğunu İdarəetmə Şurası yanında Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Komissiyanın və Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsinin əsasnamələrinin qəbul edilməsi;

- Dövlət Proqramında nəzərdə tutulmuş digər tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə müvafiq normativ hüquqi aktlarının qəbul edilməsi. Qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə normativ hüquqi aktların layihələrinin korrupsiyaya qarşı mübarizə nöqteyi-nəzərindən müvafiq ekspertizası həyata keçirilir. Korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi üçün həmçinin işçi qrupun yaradılması nəzərdə tutulur.

Qanunvericilik sahəsində şəffaflığı təmin etmək məqsədi ilə normativ hüquqi aktların vahid internet elektron bazasının yaradılması, həmçinin qanun layihələrinin ictimai müzakirəyə təqdim edilməsi işinin təkmilləşdirilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilir.

4. Korrupsiyaya qarşı mübarizə aparan orqanların fəaliyyəti sahəsində tədbirlər

"Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 4.1–ci maddəsinə əsasən bütün dövlət orqanları və vəzifəli şəxslər səlahiyyətləri çərçivəsində korrupsiyaya qarşı mübarizəni həyata keçirirlər. Qanunun 4.2–ci maddəsinə əsasən korrupsiyanın qarşısının alınması sahəsində ixtisaslaşmış orqan funksiyalarını Dövlət Qulluğunu İdarəetmə Şurası yanında Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Komissiya (bundan sonra "Komissiya") həyata keçirir.

Komissiyanın tərkibi icra, qanunvericilik və məhkəmə hakimiyyəti orqanları tərəfindən təyin edilən üzvlərdən ibarətdir. Komissiyanın səlahiyyətləri qanunla təsdiq edilən əsasnamə ilə müəyyən edilir. 2004–cü il aprelin 21–də Komissiyanın qanunvericilik, icra

və məhkəmə hakimiyyətlərini təmsil edən üzvləri təyin edilmişlər. Komissiya Dövlət Proqramının yerinə yetirilməsinə nəzarəti həyata keçirəcək, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti, habelə müvafiq dövlət orqanları tərəfindən Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin yerinə yetirilməsi barədə məlumatları qəbul edəcək, Dövlət Proqramının yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar görülən işlərin vəziyyətini müntəzəm təhlil edəcək və korrupsiya halları aşkar edildiyi təqdirdə həmin məlumatları tədbir görülməsi, həmçinin cinayət təqibinin həyata keçirilməsi üçün müvafiq orqanlara təqdim edəcəkdir.

Komissiyanın səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən ediləcəkdir.

Korrupsiya hüquqpozmaları ilə əlaqədar cinayət təqibi Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsi tərəfindən həyata keçiriləcəkdir. Bu məqsədlə Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsi və digər hüquq-mühafizə orqanları arasında səmərəli əməkdaşlıq qurulmalı və bu orqanlar arasında vahid informasiya bazası yaradılmalıdır.

Korrupsiyaya qarşı mübarizə məqsədi ilə mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında daxili nəzarətin təşkil edilməsi nəzərdə tutulur. Daxili nəzarətin həyata keçirilməsinin əsas məqsədi dövlət orqanlarında inzibati nəzarəti təmin etmək, korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozma törədən əməkdaşları müəyyən edərək müvafiq tədbirlər görməkdir.

Korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində ixtisaslaşmış orqanların səmərəli surətdə fəaliyyət göstərməsi üçün bu orqanların müstəqil olması və heç bir təsirə məruz qalmaması təmin edilməlidir.

Korrupsiyaya qarşı mübarizə aparan orqanların fəaliyyəti daim təkmilləşdirilməli, onların iş təcrübəsi ümumiləşdirilməli və bu orqanlar arasında əməkdaşlığın daha səmərəli mexanizmləri müəyyən edilməlidir.

Korrupsiyaya qarşı mübarizə aparan ixtisaslaşmış orqanlar öz fəaliyyətini ictimaiyyətin, qeyri-hökumət təşkilatlarının və özəl sektorun nümayəndələri ilə əlaqəli şəkildə qururlar. Korrupsiyaya qarşı mübarizə aparan orqanlara ictimai etimadın olması korrupsiyaya qarşı mübarizədə əsas amillərdəndir. Buna görə də həmin orqanların işi mümkün qədər şəffaf qurulmalı və bu orqanlar korrupsiyaya qarşı həyata keçirdikləri tədbirlər haqqında ictimaiyyəti məlumatlandırmalı, bu məqsədlə öz fəaliyyəti barədə dövri məruzələr tərtib etməlidirlər.

5. Dövlət orqanlarının fəaliyyəti sahəsində tədbirlər

Dövlət orqanlarının fəaliyyəti sahəsində tədbirlər həmin orqanların işinin təkmilləşdirilməsinə, onların fəaliyyətində peşəkarlığın və şəffaflığın artırılmasına yönəlmişdir.

Dövlət orqanları öz fəaliyyətini təkmilləşdirmək məqsədi ilə qərarların qəbul edilməsi prosedurları və müddətlərini dəqiq müəyyən etməli, ərizə və şikayətlərə baxılması işini və qaydalarını təkmilləşdirməli, onların ictimaiyyətə çatdırılması üçün tədbirlər həyata keçirməlidirlər. Şəffaflığın və səmərəliliyin artırılması üçün bütün dövlət orqanları onların fəaliyyətini ətraflı surətdə əks etdirən internet səhifələrinin tərtib edilməsi işini başa çatdırmalı, ərizə və müraciətlərin elektron vasitələrlə qəbul edilməsini təşkil etməlidirlər. Dövlət Proqramı inzibati icraatın – yəni şəxslərin müraciəti və ya inzibati orqanların öz təşəbbüsü əsasında inzibati aktın qəbul edilməsi, əsaslandırılması, icra olunması və ya ləğv edilməsi ilə bağlı fəaliyyətin, habelə şikayətlərə inzibati orqanlar tərəfindən baxılması qaydalarının təkmilləşdirilməsi və bu məqsədlə inzibati icraatla bağlı qanunun qəbul edilməsini və digər qanunvericilik aktlarına əlavə və dəyişikliklər edilməsini nəzərdə tutur.

Dövlət orqanlarının səlahiyyətlərinin daha dəqiq müəyyən edilməsi, həmin orqanların fəaliyyətində təkrarlanan funksiyalar və vəzifələr müəyyən edildikdə onların aradan qaldırılması, bu məqsədlə qanunvericilik tədbirlərinin həyata keçirilməsi və dövlət orqanlarının statusunu müəyyən edən normativ hüquqi aktlara müvafiq dəyişikliklər edilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilir.

Mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti, habelə yerli özünüidarə orqanlarında korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə kompleks tədbirlər planlarının hazırlanması və onların tətbiq edilməsi, dövlət və özəl sektorda korrupsiyanın səviyyəsinin öyrənilməsi məqsədi ilə ixtisaslaşdırılmış tədqiqatların təşkil edilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilir.

Şəxslərin məlumat azadlığından istifadəsi dövlət orqanlarının fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsinin əsas amillərindən biridir. Bunun üçün məlumat azadlığından istifadənin, məlumat əldə edilməsi qaydalarının və üsullarının təkmilləşdirilməsi, məlumatın təmin edilməsində dövlət orqanlarının vəzifələrinin dəqiq müəyyən edilməsi, məlumat əldə etmə sisteminin təkmilləşdirilməsi və bu məqsədlə məlumat azadlığını tənzimləyən qanunvericilik aktlarına əlavə və dəyişikliklər edilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilir.

Dövlət Proqramı dövlət qulluqçularının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, onların maddi-texniki və maliyyə təminatının yaxşılaşdırılması üçün müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur.

Dövlət qulluqçularının etik davranış kodekslərinin hazırlanması və ya onların təkmilləşdirilməsi, etik davranış kodekslərinin bu sahədə mövcud olan BMT və Avropa Şurasının tövsiyələrinə uyğunlaşdırılması, etik davranış kodekslərinin pozulmasına görə məsuliyyətin müəyyən edilməsi, həmçinin dövlət qulluqçularının korrupsiyaya qarşı mübarizə ilə bağlı maarifləndirilməsi və onlara təlim keçilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilir.

Dövlət orqanlarında qulluğa ixtisaslı və peşəkar kadrların cəlb edilməsi bu orqanların fəaliyyətinin müasir tələblərə uyğun qurulması və səmərəliliyinin artırılması üçün zəruridir. "Dövlət qulluğu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununda və dövlət qulluğunu tənzimləyən digər qanunvericilik aktlarında nəzərdə tutulan dövlət qulluğuna qəbulun qaydaları təkmilləşdirilməli və dövlət qulluğunun bütün sahələrində qulluğa qəbulun müsabiqə yolu ilə həyata keçirilməsi təmin edilməlidir. Bununla yanaşı dövlət orqanlarında qulluğun nüfuzunun artırılması, dövlət qulluğuna həvəsləndirmə proqramlarının həyata keçirilməsi, dövlət qulluğuna həmçinin özəl sektorda iş təcrübəsi əldə etmiş mütəxəssislərin də cəlb edilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilməlidir.

Dövlət qulluğunun səmərəliliyinin artırılması üçün dövlət qulluqçularının fəaliyyətini dəyərləndirmə sisteminin yaradılması məqsədi ilə tədbirlər görülməli, həmçinin dövlət qulluğunun rotasiya sistemi üzrə həyata keçirildiyi sahələr dəqiq müəyyən edilməlidir. Dövlət qulluqçularının maddi-texniki və maliyyə təminatının yaxşılaşdırılması üçün dövlət məvaciblərinin mərhələlərlə artırılması, dövlət qulluqçularının sosial təminatının yaxşılaşdırılması üçün müvafiq tədbirlər həyata keçirilir.

Vəzifəli şəxslərin əmlak və maliyyə vəziyyəti haqqında məlumat vermə qaydalarının müəyyən edilməsi və bu qaydalara uyğun olaraq vəzifəli şəxslərin əmlak və maliyyə vəziyyəti üzərində nəzarət mexanizminin, həmçinin məlumatların təqdim ediləcəyi orqanların müəyyən edilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilir.

BMT və Avropa Şurasının tövsiyələrinə və beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq siyasi partiyaların maliyyə vəsaitlərinin xərclənməsində şəffaflığın artırılması və bu məqsədlə nəzarət mexanizminin müəyyən edilməsi, siyasi partiyaların maliyyələşməsinə nəzarətin təkmilləşdirilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilir.

6. Hüquq-mühafizə orqanlarının və məhkəmələrin fəaliyyəti sahəsində tədbirlər

Azərbaycan Respublikasında 2005-ci ildə keçiriləcək hakim seçkiləri ilə əlaqədar məhkəmə islahatlarının davam etdirilməsi nəzərdə tutulur. Bu islahatların məqsədi məhkəmələrin müstəqilliyinin və onların fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması, hakimlərin seçilməsi prosedurlarının təkmilləşdirilməsi, Məhkəmə-Hüquq Şurasının yenidən formalaşdırılması və hakimlərin seçilməsində yeni seçki qurumunun iştirakının təmin edilməsidir. İslahatlar BMT və Avropa Şurasının bu sahədə tövsiyələrinə uyğun həyata keçiriləcəkdir.

Aparılacaq islahatlar çərçivəsində hakimlər barəsində intizam icraatının başlanmasının yeni proseduru və korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalara görə intizam icraatının başlanması hallarının müəyyən edilməsi nəzərdə tutulur.

Nəzərdə tutulmuş islahatlara əsasən hakimliyə namizədlər öz vəzifələrinin icrasına

başlamamışdan əvvəl müəyyən müddət ərzində tədris kursları keçəcəklər. Tədris zamanı gələcək hakimlər ixtisas fənləri ilə yanaşı korrupsiyanın və mütəşəkkil cinayətkarlığın yeni formaları ilə tanış olacaq və bu sahədə biliklər əldə edəcək, beynəlxalq konvensiyaları öyrənəcək və İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin təcrübəsi ilə tanış olacaqlar. Həmçinin hazırda fəaliyyət göstərən hakimlərin, o cümlədən prokurorların korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində ixtisaslaşması və təlim keçməsi, habelə hüquq mühafizə orqanları əməkdaşlarının etik davranış kodekslərinin qəbul edilməsi üçün tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

Azərbaycan Respublikasının korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində beynəlxalq öhdəlikləri hakimlərin cinayət təqibi ilə bağlı toxunulmazlığının demokratik cəmiyyətdə zəruri olan dərəcədə məhdudlaşdırılmasını tələb edir. Bu məqsədlə hakimlərin toxunulmazlığına xitam verilməsini tənzimləyən qanunvericilik aktlarının beynəlxalq standartlar və beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması üçün tədbirlər nəzərdə tutulur.

Korrupsiya hüquqpozmalarına qarşı mübarizəni həyata keçirən orqanlar arasında əməkdaşlıq təkmilləşdirilməli, korrupsiya ilə bağlı cinayətlər haqqında statistik hesabatlar tərtib edilməli, korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalar barədə vahid informasiya bazasının yaradılması üçün tədbirlər həyata keçirilməlidir.

Hüquq–mühafizə orqanları daxilində korrupsiya hallarına qarşı mübarizə aparılması məqsədi ilə bu orqanların aparatında daxili nəzarəti həyata keçirən qurumlar müəyyən edilir. Bu qurumların vəzifəsi müvafiq hüquq–mühafizə orqanında daxili təhlükəsizliyi təmin etmək, inzibati nəzarəti həyata keçirmək, korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozma törədən əməkdaşları müəyyən edərək səlahiyyətləri daxilində tədbir görməkdir. Bu məqsədlə hüquq mühafizə orqanlarının müvafiq qurumlarının əsasnamələrinə əlavə və dəyişikliklər edilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsinin, korrupsiyaya qarşı mübarizə aparən digər dövlət orqanlarının, ekspert təşkilatlarının maddi–texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, habelə korrupsiya hüquqpozmalarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması işində hüquq–mühafizə orqanları əməkdaşlarının stimullaşdırılması məqsədi ilə korrupsiya ilə bağlı cinayətlərinin açılmasında pşəkarlıq göstərən əməkdaşların mükafatlandırılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir.

Hüquq–mühafizə orqanları əməkdaşlarının yüksək dövlət məvacibi ilə təmin edilməsi korrupsiyaya qarşı mübarizədə mühüm amillərdən biridir. Bu məqsədlə hüquq–mühafizə orqanlarında qulluq keçən şəxslərin dövlət məvaciblərinin mərhələlərlə artırılması, onların sosial təminatının yaxşılaşdırılması üçün müvafiq tədbirlər həyata keçirilir.

Vəkillik institutunun təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə vəkillərə dövlət hesabına ödənilən hüquqi yardımın məbləğinin artırılması, "Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında"

Azərbaycan Respublikasının Qanununa edilmiş yeni əlavə və dəyişikliklərdən irəli gələn vəzifələrin icra olunması üçün müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Notariat işinin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə notariat qaydasında təsdiq edilən əqdlər üzrə tərəflərin bir-birinə ödəyəcəyi vəsaitlərin notariusların bankda açılan depozit hesabları vasitəsi ilə həyata keçirilməsi, notariusların korrupsiyaya qarşı mübarizə apararı orqanlarla əməkdaşlığının genişləndirilməsi və göstərilənlərlə əlaqədar "Notariat haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əlavə və dəyişikliklər edilməsi nəzərdə tutulur. Bu tədbirlərin həyata keçirilməsi nağd pul kütləsi dövriyyəsinin azalmasına, qeyri-qanuni fəaliyyətdən əldə edilmiş gəlirlərin leqallaşdırılmasının qarşısının alınmasına, vergi nəzarətinin gücləndirilməsinə, əldə edilən gəlirə görə vergilərin tam və vaxtında ödənilməsinə, notariusların qərəzsiz fəaliyyət göstərmələrinə şərait yaradacaqdır.

7. İqtisadi və sosial sahədə tədbirlər

İqtisadi sahədə korrupsiya ədalətli rəqabətin pozulmasına, kölgə iqtisadiyyatın inkişaf etməsinə, gəlirlərin vergidən yayınmasına, investisiya qoyuluşunun, qiymətli kağızlar, sığorta və maliyyə bazarının inkişafının ləngiməsinə səbəb olur.

Ədalətli rəqabətin pozulması əsasən özünü inhisarların yaradılmasında büruzə verir. İnhisarçılığın mövcud olması inhisarçı təsərrüfat subyektləri tərəfindən daxili bazarda qiymət manipulyasiyalarına yol verilməsinə səbəb olur, sahibkarlığın inkişafına və sahibkarların həmin fəaliyyət növləri ilə məşğul olmasına maneələr yaradır.

Ədalətli rəqabətin təmin edilməsi və inhisarçılığın tənzimlənməsi üçün Antiinhisar Məcəlləsinin qəbul edilməsi, rəqabəti tənzimləmə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və digər tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Özəlləşdirmədə bütün şəxslərin bərabərhüquqlu iştirakının təmin edilməsi məqsədi ilə özəlləşdirmə sahəsində şəffaflığın artırılması, özəlləşdirilən dövlət müəssisələrinin qiymətləndirmə sisteminin və özəlləşdirməyə nəzarətin təkmilləşdirilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi qaydalarının təkmilləşdirilməsi barədə" 2002-ci il 2 sentyabr tarixli fərmanı ilə lisenziyalaşdırma sistemi əsaslı surətdə təkmilləşdirilmiş, lisenziyalaşdırılan fəaliyyət növlərinin sayı əhəmiyyətli dərəcədə azaldılmışdır. Fərmana uyğun olaraq fəaliyyət növlərinin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq lisenziya verilməsi üçün tələb olunan sənədlərin sayı minimuma endirilmiş, lisenziya verilməsinə görə ödənilən dövlət rüsumunun məbləği təxminən 2,5 dəfə azaldılmış, lisenziyaların müddəti artırılmış, verilən lisenziyaların vahid dövlət reyestri yaradılmışdır. Buna baxmayaraq lisenziyaların verilməsi işində süründürməçilik, sui-istifadə halları hələ də qalmaqdadır.

Lisensiyaların verilməsində şəffaflığın artırılması, lisenziya verilməsi şərtlərinin dəqiq müəyyən edilməsi və ictimaiyyətə çatdırılması, lisenziyaların verilməsinin və müddətlərinin uzadılmasının sadələşdirilməsi istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir. Yerli icra hakimiyyəti orqanları və bələdiyyələr tərəfindən hüquqi və fiziki şəxslərə torpaq sahələrinin ayrılması işinin təkmilləşdirilməsi, bu sahədə nəzarətin gücləndirilməsi, torpaqdan istifadə üçün ədalətli və bərabər hüquqi imkanların təmin edilməsi məqsədi ilə tədbirlər həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

İnvestisiya fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə investisiya fəaliyyəti haqqında yeni qanunun qəbul edilməsi və investisiya fəaliyyətinin tənzimlənməsinin forma və metodlarının təkmilləşdirilməsi üçün tədbirlər görülür.

Dövlət satınalmaları sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi və satınalmalarla bağlı normativ hüquqi aktların sistemləşdirilməsi həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikasında dövlət satınalmalarını tənzimləyən bir neçə qanun və fərman qüvvəyə minmiş, həmçinin Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyi yaradılmışdır. Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, dövlət satınalmaları haqqında ictimaiyyətin məlumatlandırılması, dövlət satınalmalarının bütün mərhələlərində şəffaflığın təmin edilməsi, müsabiqə meyarlarının və qiymətləndirmə prosesinin, o cümlədən satınalma mexanizminin təkmilləşdirilməsi, qiymətləndirmə metodlarının dəqiq müəyyən edilməsi üçün tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Dövlət satınalmaları haqqında qanunvericiliyin tələblərinin həmçinin yerli özünüidarə orqanları tərəfindən həyata keçirilən satınalmalara tətbiq edilməsinin təmin olunması üçün müvafiq tədbirlər görülür.

Maliyyə və bank işinin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə bank sistmində islahatların sürətləndirilməsi, bank idmətinin yaşılaşdırılması, bank işi sahəsində ədalətli rəqabətin və şəffaflığın artırılması üçün əlavə tədbirlər həyata keçirilir.

Korrupsiya bir çox hallarda digər mütəşəkkil və iqtisadi cinayətkarlıqla, xüsusilə də çirkli pulların yuyulması ilə bağlı olur. Çirkli pulların yuyulması təkcə korrupsiya və digər cinayətkar fəaliyyətdən əldə edilmiş gəlirlərin leqallaşdırılması ilə nəticələnmir, həmçinin ölkənin maliyyə və bank sisteminə mənfi təsir göstərir. Korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalardan əldə edilmiş gəlirlərin leqallaşdırılmasına qarşı mübarizənin gücləndirilməsi məqsədi ilə cinayət qanunvericiliyinə müvafiq əlavə və dəyişikliklərin edilməsi, qeyri-qanuni fəaliyyətdən əldə edilmiş gəlirlərin leqallaşdırılmasının qarşısının alınması haqqında qanunun qəbul edilməsi, Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin BMT və Avropa Şurasının bu sahədə konvensiyalarına və Maliyyə Tədbirləri üzrə İşçi Qrupun (FATF) tövsiyələrinə uyğun olaraq təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə həmçinin qeyri-qanuni fəaliyyətdən əldə edilmiş gəlirlərin leqallaşdırılmasına qarşı tədbirlər proqramının hazırlanması, maliyyə vasitəçiləri tərəfindən müştərilərin və benefisiarların identifikasiyası mexanizminin, maliyyə əməliyyatlarının qeydiyyatı, uçotu və saxlanması, şübhəli əməliyyatlar barədə hesabat sisteminin təkmilləşdirilməsi,

mühasibat uçotu və maliyyə hesabatında şəffaflığın artırılması üçün tədbirlər həyata keçirilir.

Təsərrüfat subyektləri və iqtisadi agentlər arasında maliyyə əməliyyatlarının və hesablaşmaların şəffaflığının təmin edilməsi məqsədi ilə mülki dövriyyənin iştirakçıları arasında hesablaşmalarda nağdsız ödəmələrin həcmnin artırılması üçün tədbirlər görülməsi nəzərdə tutulur.

Audit xidmətinin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə audit fəaliyyətinin qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, bu növ fəaliyyətin beynəlxalq audit standartlarına uyğunlaşdırılması, milli audit standartlarının hazırlanması, mühasibat və statistika uçotu sisteminin beynəlxalq standartlara əsasən yenidən qurulması üçün tədbirlər həyata keçirilir. Auditorlar Palatasının fəaliyyətinin, daxili audit xidmətləri rəhbərlərinin qulluğa qəbulu və onların qulluğuna xitam verilməsi prosedurlarının təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Audit təşkilatlarının korrupsiyaya qarşı mübarizə aparən orqanlarla əməkdaşlığının gücləndirilməsi və onların korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində öhdəliklərinin müəyyən edilməsi, auditorların etik davranış kodeksinin korrupsiyaya qarşı mübarizə ilə bağlı təkmilləşdirilməsi və etik davranış kodeksinin pozulmasına görə məsuliyyətin müəyyən edilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilir.

Vergi və gömrük işinin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə vergi ödəmə prosedurlarının, vergi qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi və izahlı şərhlərin hazırlanaraq ictimaiyyətə çatdırılması üçün tədbirlər həyata keçirilir. Gömrük nəzarəti və gömrük rəsmiləşdirməsinin avtomatlaşdırılmış sisteminin tətbiqi, gömrük orqanlarında normativ aktları və gömrük tariflərini özündə əks etdirən informasiya bürolarının yaradılması, gömrük nəzarətinin sadələşdirilməsi, gömrük prosedurlarının şəffaflığının təmin edilməsi, mövcud normativ hüquqi aktlar barədə iqtisadi əlaqələrin iştirakçılarının məlumatlandırılması üçün tədbirlər həyata keçirilir. Eyni zamanda vergi və gömrük orqanları qulluqçularının etik davranış kodekslərinin hazırlanması, bu kodekslərin pozulmasına görə məsuliyyətin müəyyən edilməsi, gömrük qanunvericiliyinin Beynəlxalq Gömrük Təşkilatının korrupsiyaya qarşı mübarizə ilə bağlı tövsiyələrinə uyğunlaşdırılması nəzərdə tutulur.

Maliyyə nəzarəti sahəsində qanunvericiliyin və maliyyə nəzarətini həyata keçirən orqanların işinin təkmilləşdirilməsi, maliyyə nəzarəti prosedurlarının və bu prosedurları tənzimləyən normaların dəqiq müəyyən edilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilir. Maliyyə nəzarətini həyata keçirən orqanların fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsi məqsədi ilə həmin orqanlar tərəfindən dövrü məruzələrin tərtib edilməsi həyata keçiriləcəkdir. Maliyyə nəzarətinin təkmilləşdirilməsi tədbirləri sırasında yerli büdcənin icrasına, o cümlədən sərf edilən vəsaitin təsdiq edilmiş büdcə göstəricilərinə uyğunluğuna nəzarət mexanizmlərinin və prosedurlarının müəyyən edilməsi nəzərdə tutulur.

Büdcə sisteminin qanunvericilik bazasının və büdcə təsnifatının təkmilləşdirilməsi, həmçinin yerli özünüidarə orqanlarının vəsaitlərinin formalaşması və təyinatı üzrə xərclənməsi prosesində şəffaflığın təmin edilməsi üçün tədbirlər həyata keçirilir. Korrupsiyaya qarşı mübarizə təkcə dövlət sektorunda deyil, həmçinin özəl sektorda da həyata keçirilməlidir. Bu məqsədlə özəl sektorda korrupsiyaya qarşı mübarizə aparılması üçün qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi, korrupsiya hüquqpozmalarna görə məsuliyyətin müəyyən edilməsi üçün qanunvericiliyə əlavə və dəyişikliklərin edilməsi və digər tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

8. Maarifləndirmə tədbirlərinin həyata keçirilməsi

Dövlət Proqramı korrupsiyanın mahiyyəti, səbəbləri və onun doğurduğu təhlükələr haqqında ictimaiyyəti hərtərəfli maarifləndirmək və məlumatlandırmaq məqsədi ilə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur. Maarifləndirmə və məlumatlandırma Dövlət Proqramının bütün iştirakçıları tərəfindən həyata keçirilir.

9. Korrupsiyaya qarşı mübarizədə əməkdaşlığın həyata keçirilməsi

Dövlət Proqramının iştirakçıları korrupsiya ilə mübarizənin həyata keçirilməsində təkcə dövlət orqanları ilə deyil, həmçinin İnsan hüquqları üzrə Müvəkkil (Ombudsman), qeyri-hökumət təşkilatları, kütləvi informasiya vasitələri, beynəlxalq təşkilatlar və digər tərəfdaşlarla əməkdaşlıq edirlər. Eyni zamanda korrupsiya ilə mübarizə sahəsində fəaliyyət göstərən beynəlxalq və regional təşkilatlarla əməkdaşlığın gücləndirilməsi, korrupsiyaya qarşı mübarizədə beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi üçün tədbirlər nəzərdə tutulur.

Korrupsiyaya qarşı mübarizə aparan orqanlar Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və tərəfdar çıxdığı beynəlxalq konvensiyalara uyğun olaraq beynəlxalq təşkilatlar və xarici dövlətlərin hüquq-mühafizə orqanları ilə əməkdaşlıq edirlər.

10. Dövlət Proqramının icrasına nəzarət

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti və Komissiya Dövlət Proqramının icrasına nəzarəti həyata keçirir və Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin yerinə yetirilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə mütəmadi olaraq məlumat təqdim edirlər. Bundan əlavə, Dövlət Proqramında göstərilən tədbirlərin icrasına Dövlət Proqramının müəyyən etdiyi formada (şəffaflığın təmin edilməsi, əməkdaşlıq, maarifləndirmə) ictimai nəzarət həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qarşısında illik hesabatında həmçinin korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində həyata keçirilmiş tədbirlər haqqında məlumat verir.